

SKOČIDOLSKI ČEBELAR

Zvočna slika v treh delih s predgovorom.

Osebe: Janez Sumper, župnik v Skočidelu.
 Zefa, njegova sestra
 Hanzej in Zalka, otroka, njuna sorodnika
 Janez Ev. Marinič, župnik in dekan v Lipi.
 Barba, njegova gospeđinja.

Prvi dve sceni v Skočidelu pri Sumpru, tretja v Lipi pri Mariniču.

Predgovor.

Lektor: Narod, ki svojih zaslužnih ljudi ne spoštuje, ni vreden, da jih ima. Ake jih pa hočemo spoštovati in ceniti, jih moramo poznati. Tu vas hočemo, dragi poslušalci seznaniti z dvema našima kulturnima delavcema iz pretečenega stoletja, ki se jih mogoče le najstarejši ljudje še spominjajo. Prvi je Janez Sumper, župnik v Skočidelu, drugi pa poznejši doberloveški prošt, Janez Ev. Marinič, župnik in dekan v Lipi nad Vrbo.

Janez Sumper se je rodil 11. 12. 1827. pri Pečerniku v Ločah v šentiljski fari. Nekaj časa je bil začasni učitelj slovenščine na celovških latinskih šolah, kjer se mu celovški Slovenci za slove ob njegovi novi maši posvetili sledeče pesem, ki jo je na posebnem listu natisnil Ferd. Kleinmajer:

Zdrave Slovenci! nad nami kraljuje
 Milostljiv oče vsih svojih otrok,
 Boljša prihodnost se nam približuje -
 Zgubljeni nismo še - s nami je Bog!
 Čredo na zemlji je malo pogledal,
 Čredo predrage, se vsmilil ovčio,
 Vernim Slovencem pastirja je poslal,
 Luč, da nam sveti, nebeških resnic.
 Vaše, Slovenci! pravice bo branil,
 Trudil za stare in mlade se bo,
 Duše pa z angelskim kruhom bo hranil
 Pravi pot kazal jim v sveto nebo.
 Vrčno spremite nebeškega svata
 Pervokrat danš pri oltarju stoji:
 Ljubite pastirja - sorodnega brata,
 Božja naj milost na njega resi!
 Vaju pa, sveti Ciril in Metodi,
 Kterih se Slavjan hvaležno spomni,
 Prosimo: duše naša da srečno naj vodi,
 Vere in brunnost in jezik budi!

Po raznih kaplanskih službah je prišel leta 1861 v Skočidel, kjer je leta 1888. umrl.

Janez Ev. Marinič se je rodil 12.2.1832. pri Hvajniku v Podravljah. Od leta 1866. do 1893. je bil župnik in dekan v Lipi ter umrl leta 1897. v Doberlivesi.

Več o obeh pove današnja zvočna slika.

Hanzej: Kdo pa vam je take lepe slike naredil na panje, stric?

Šumper: Saj niso lepe, za panje so pa dobre.

Hanzej: Tamle ta hudi eni ženski jezik brusi na kamnu. Zakaj pa?

Šumper: Da ima bolj ostrega.

Hanzej: Čemu pa?

Šumper: Da več greha naredi z opravljanjem in lažje v pekel pride.

Hanzej: Aha! Kakšen vojak pa je na tistemle?

Šumper: Francoz

Hanzej: Taki so Francozi?

Šumper: Bili so včasih taki, pod cesarjem Napoleonom.

Hanzej: Zakaj pa morajo biti take podobe na čelnicah?

Šumper: Da se panji razlikujejo in si jih muhe laže zapomnijo.

Hanzej: Da ne zaidejo.

Šumper: Za to, za to? Da vsaka ve, kje je doma.

Hanzej: Uh, kako je vroče danes. Nemara bo še kak roj.

Šumper: Nič lažje, kot to. Iz tistegale panja že zjutraj niso letele tako, kakor navadno.

Hanzej: Zdaj jih pride nekaj, ki se prav nenavadno gibljejo.

Šumper: Kar jih pride s paše, ne spravljajo prahu raz noče, ampak tako natovorjene za žrelom ostajajo.

Hanzej: Zakaj pa?

Šumper: Da so takoj pripravljene za odlet. Prej se paše v panju napijejo strdi.

Hanzej: Bangomodnasnjornasnebojnjnkomodhntan Zakaj pa?

Šumper: Da jo odnesejo s seboj, ko odlete.

H.: Zakaj pa morajo odleteti?

Šumper: Bučelice se zelo hitro množe in kmalu jih je preveč v panju, da ni več prostora za nje. To matica spozna in odide s kakimi osem do dvanajesttisoč bučelicami iz panja, izkat si novega domovanja.

Hanzej: Kako pa spozna matica? Ali ima pamet?

Šumper: O, pamet, pamet in še kakšno! To da vse stvarnikova vsemogočnost in njegova volja. Pa ne samo to, da stara matica in njene družice napravijo mlajšim prostor. Prej še skrbijo, da je panj dobro preskrbljen z voskom in strdjo in s ovetličnim prahom.

Hanzej: Kaj ne, s tistim, ki mu pravimo hlačice, ker ga nosijo na zadnjih nožica.

Šumper: Da, da!

Hanzej: Zakaj pa nimajo vse enakih hlačic?

Šumper: Ker ni vseh rož prah enake barve. Na akacijah in črnici dobe belega, na sednih drevesih, na lipi in kostanjih belo-rumenega, na jagnjedih, smreki in žajbeljnu pa rudečega.

Hanzej: Za kaj ga pa imajo?

Šumper: Za rejo črvičev, ki prilezejo iz jajčic, ki jih nanese matica. - Tako lepo preskrbljen panj roj zapusti in gre si iskat dela in živeža drugam. Panj pa izredi mlado matico, ki spet leže jajčka in množi zarod.

Hanzej: Matica tudi poje.

Šumper: Si jo že slišal?

Hanzej: Seveda sem jo: Ti, ti, ti, ti, pravi

Šumper: Tiste, ki so še v celicah, ji pa odgovarjajo: Kvak, kvak, kvak.

Hanzej: Sem jih tudi slišal.

Šumper: Si se zgodaj začel zanimati za muhe. Boš mogoče enkrat prav dober bučelarček. Ali te veselijo?

Hanzej: Seveda bi me, če bi jih imel.

Šumper: Čakaj, prihodnjo pomlad, če bova živa in zdrava, pa ti bom dal en panj.

Hanzej: Da bo prav moj?

Šumper: Prav tvoj, prav.

Hanzej: Kam pa ga bom dal, ko nimam bučelnjaka?

Šumper: Ti bom pa jaz v svojem dal toliko prostora.

Hanzej: Ali je bučele tudi že Bog v paradižu ustvaril?

Šumper: Tudi, kakor vse druge živali.

Hanzej: Kdo pa jim je takrat panje naredil?

Šumper: Takrat so stanovale še kar v votlih starih drevesih, ali pa tudi v tleh.

Hanzej: Kako pa sta potem Adam pa Eva mogla do nih, pa še naga sta bila, da jih niso opikale.

Šumper: To se je sčasoma vse vredilo, da je človek lahko živel z živalmi skupaj in se poslužil tega, kar so mu nudila.

Hanzej: Kaj ne, je že Bog tako vredil.

Šumper: Tako je bilo, da. Še Sveto pismo pove, da je obljubljeni deželi teklo mleko in med. In že stari Egipčani pred večtisoč leti so prevažali po veliki reki Nilu muhe na pašo s spojnih krajev v zgornje. Da, da, bučelica je stara človekova družica in jo ljudje le še pramalo poznajo in spoštujejo - Vidiš, tistile bo res rojil danes. Zdaj že začenjajo bolj gomezeti in križem tekati.

Zalka: Gospod dekan, Marinič, so prišli.

Šumper: A, res! Pojdi, Zalka, k Mežnarju po en polič vina. Reci bom že potem plačal, nimam denarja pri sebi.

Zalka: Če bodo le dali brez denarja.

Šumper: Do že dala, že.

Zalka: Zadnjič niso deli. So rekli, da je že itak toliko zapisanega.

Šumper: Kar zraven naj pripíše, reci - da sem jaz rekel. Pa reci, da so gospod dekan prišli in da bova prišla potem še tje. - Le pojdi in vzemi steklenico s seboj.

Marinič: Salve, amice! Pozdravljen, Johanes!

Šumper: Pozdravljen, tudi decanus. To je pa redek obisk.

Marinič: Sem si kar mislil, da te ne bom nikjer drugje našel, kakor pri muhah.

Šumper: Tudi drugače biti ne more ob tem času. Pojdiva gori. Hanzej, pa ti popazi na muhe in me pokliči, če bi se prikazal roj.

Hanzej: Brez skrbi. Bom že pazil.

Zefa: Hvaljen boži Jezus Kristus!

Marinič: Na veke, amen. Kako pa je kaj?

Zefa: Pri najboljšem kraju ni kaj prida.

Marinič: Ne bo take sile.

Zefa: Je, je! Ne izhajamo pri naši hiši. Maše so povečini semá tihe, umreti pa zadri čase tudi nobeden tak noče, da bi se izplačalo.

Šumper: Zefa, Zefa, kaj pa govoriš!

Zefa: Mar ni res! Sedejo naj gospod. (Vrata se zapro)

Šumper: Oh, tale moja sestra! Nikoli ne premisli, kaj ji iz ust leti.

Marinič: Ti imaš vsaj sestro, da ti gospodinji, jaz sem pa na tujo navezan, da ji prav nič ne morem zaupati. Vse moram imeti pod ključem in ji sproti dajati, kar potrebuje za kuho.

Šumper: Sem slišal, da ji še kavina zrna vsak dan sproti našteješ, da jih preveč ne bi porabila.

Marinič: Ne gre drugače. Kako bi mogel sicer kaj prihraniti za moje rajše po svetu.

Šumper: Seveda, rajše stanejo: Jeruzalem, Rim, Lurd. Menda ~~sta~~ bil že tudi v Parizu.

Marinič: Tudi. Ker sem napisal par razprav v francoskem jeziku o astronomijo.

Šumper: Saj so te imenitno počastili, ko si postal član Francoske akademije. Slavo uživaš, učeni mož.

Zefa (postavi steklenico in kozarce na mizo. Čuje se točenje.): Zalka, kar sem postavi na mizo.

Marinič: Čegeva pa je ta?

Zefa: Naša Zalka, sestrina hčerka. Je pa pri nas, da se malo navadi.

Marinič: Prav, prav!

Zefa: Poslušite si, prosim. (Vrata se zapro)

Šumper: Na zdravje! (Trčite in pijeta)

Marinič: Na zdravje! - Je pa še dobro vino; kamunhannvada Odkod ga pa imaš?

Šumper: Iz gostilne pri Mežnarju.

Marinič: Čudno, da je tako - iz gostilna.

Šumper: Je za mene. Tudi za maše jemljem tam.

Marinič: Pri meni ni nič vina. Če kdo pride, je mošt, vina ne dajem. Kam pa bi prišel! - Kaj pa kaj počneš?

Šumper: Pri muhah vse dni, če ne moram včasih mašev^{ov} v Podrevlje, ali pa v grad.

Marinič: Pridi kaj k meni v Lipo.

Šumper: Kadar bom lahko pustil bučele.

Marinič: Saj vse leto ne bodo rojile. Pokazal ti bom zvezdarno...

Šumper: Zvezdarno?

Marinič: Kakor ti od muh, tako jaz od zvezd ne morem. Napravil sem v farovžu zasilno zvezdarno z dalnjogledom, ki sem ga prinesel iz Pariza.

Šumper: Interessantno. Pridem, prav gotovo pridem. To me pa zanima. Kaj napiši o tej stvari.

Marinič: Saj sem.

Šumper: Če res, v francoščini, ali...

Marinič: Pa tudi v nemščini.

Šumper: Treba bi bilo kaj v slovenščini.

Marinič: Kdo pa med nami čital tako snov. To je za inetigence, pri nas pa je treba pisati za kmeta kaj drugega. Ti, ti si jo udel s svojim "Slovenskim bučelarškom, ki je izšel pri Mohorju. To je knjiga za naše ljudi. In ovekovečil si se, ko si izumil nov, moderen panj in ga krstil skočidolski panj.

Šumper: To sva pogruntala skupaj z učiteljem, Tomažem Kuhlerjem na podlagi izkušenj, ki jih je imel s podobnim panjem župnik Janez Džerzon v Karlmarku v Pruski Šleziji.

Marinič: In kakšne prednosti ima ta panj?

Šumper: Prvič to, da ima premakljivo satje, katero lahko polno posamič odvzameš in nadomestiš s praznim, da ga muha napolni, ne da bi jim čum bilo treba ga delati. V tem panju lahko vidiš, kakšna je metica in umstnih rojev ne moreš lažje narediti, kakor s takimi panji. Ta novost šele da bučelarju popolno oblast nad svojimi živaličami, on more, kakor je treba, bučele in njih satove, združiti ali pa razdeliti, tudi more celo družino predjati v drug panj. Bučelarji ne morejo dost prehvaliti, kako ročno je s takim panjem ravnati. No, saj je naš učitelj, Kuhler, že dvakrat dobil na razstavi o. kr. kmetijske družbe v Celovcu prvo častno darilo, ko je razstavil najin skočidolski panj.

Marinič: Čestitam, čestitam vama obema, posebno pa tebi, ki si skromno ostal v ozadju in dal početi vse priznanje učitelju.

Šumper: Ali v "Novicah" pa se je neki R. Dolenc privoščil mojega Bučelarčka in posebno skočidolskega panja, češ, da je samo kopija Džerzonovega in da ni tako pripraven, kakor ga jaz opisujem. Pa to nič ne de. Mene ne boli, ker je praksa drugače pokazal, najbolj pa razstava. "Bučelarčka" sem spisal z najboljšim namenom in z izrecno pripombo, da je namenjen začetnikom bučeloreje.

Marinič: O tem ni dvoma. Najbolj se mi dopade zadnji odstavek uvida, ko pišeš knjižici za na pot, naj gre po vseh strahih naše ljube slovenske domovine, naj vzbuja ljudstvo, naj se poprime te koristne in kratkočasne reje, naj prosi bučelarje na Slovenskem, da naj ne zamerijo, če nisi z njimi v vseh rečeh ene misli.

Šumper: Jaz smatram bučelorejo za eno najvažnejših panog našega kmetijstva, ki se da povezati tudi z obrtništvom. To je vedela že cesarica Marija Terezija, ki je poklicala slovečega kranjskega bučelarja in slikarja Antona Janša, ki je bil doma pri Kuharju na Breznici na Gorenjskem im na Dunaj, kjer je ustanovila posebno šolo, na kateri je Janša učil bučelarstvo.

Marinič: Marija Terezija je tudi zelo propagirala sviloprajke...

Šumper: Ki smo jih nekaj časa gojili tudi v naši fari. Ali ljudje niso imeli pravega zanimanja zanje. Vidiš, koliko smo posadili murv, ki so služile v ta namen. V farovžu sem imel par predtorov, kjer smo jih gojili, ali kaor rečeno, ni šlo. Saj gre z muhami težko. Ali jaz sem se jim posvetil in jim postavil spomenik s tem, da sem dal ob prezidavi skočidolske farne cerkve leta 1864. vziidati v sklep reber v presbiteriju čebelni roj....

Marinič: V večni spomin na skočidolskega bučelarja. Na zdravje! (Trkanje)

Hanzej (kriči, vrata se odpro): Roj, roj! Nitro, nitro! Roj!

Marinič: Pojdimo pogledat.

III.

Lektor: Dekanovemu povabilu se je župnik Sumper ob ugodni priliki odzval in ga posetil v župnišču v Lipo.

(Čuje se, kako neko pozvoni pri hišnih vratih, enkrat, drugič.)

Barba (kakor za vratmi): Gospoda ni doma.

Sumper (trka na hišna vrata): Le odpri, Barba, le. Saj sem le jaz, skočidolski fajmošter, Sumper.

Barba (odpre vrata, da zavrlazije, potem): Oh, hvalen bodi - gospod. Niker naj ne zamerijo, nisem vedela, da so oni.

Sumper: Ali gospoda dekana res ni doma?

Barba: So, so! Imam le tako naročeno, ko/ⁿⁱkdar pokoja pred berači.

Sumper: Lagati je greh, Barba.

Barba, če pa gospod dekan ukažejo, (Se čuje zaklepanje vrat)

Sumper: Pa tudi greha odvežejo, kaj ne?

Barba: Gospod dekan so zgoraj. Nekaj pišejo, mislim.

Sumper: Potem pa jih ne kaže motiti. Mogoče ravno pridigo študirajo.

Barba: Potem je pa še bolj prav, da jih malo zmotite. Veste, vam povem. Pri maši so še nekaj hitri, nič ne rečem, ali pridige! Tak pa ni konca ne kraja. /Meni zmiraj ogenj ugasne v peči, predno pridem v nedeljah iz cerkve, da moram še enkrat po faš pa znova zakuriti. Pa tudi farmani mrmrajo, posebno pozimi, ker ne znajo nehati. Lani so tistega Jagrovega siromaka fantje navadili, da jim je na kancelj pokazal, kaj nehaajo, ker zebe.

Sumper: Kaj pa je bilo potem?

Barba: Kaj? Vsa cerkev v smeh, gospod pa dol s kanceljma.

Sumper: Kaj pa je bilo z onim siromakom?

Barba: K Rajnárju so ga peljali in napojili so ga, da je za pečjo oblečal. - No pa nič ne pravite, gospod. Si lahko mislite, da gospodu dekanu take reči niso po volji.

Sumper: Brez skrbi, Barbá. Imamo pač vsak po svoje težave. (Čuje se, kako gresta po stopnicah in po hodniku. Potem trkanje na vrata.)

Marinič (za vrati): Hecin! (Vrata se odpro) O, o, to je redak gost! Salve parohus skočidolensis!

Sumper: Dober dan, gospod dekan! Pozdravljen! - V Podravljah sem imel mašo, doma pa nisam kaj nujnega, pa sem si mislił, stopim še v Lipo.

Marinič: Kakor jaz zadnjič. Pri Hvajniku sem imel opravke, ker mi ne izplačajo, kar mi gre od hiše, pa sem stopil še v Skočidol. Sedi, sedi. Nekaj ti bom pokazal.

Sumper: Spet kaj novega?

Marinič: Vidiš tu rekopis moje knjižice, ki izide med Mohorjevimi knjigami prihodne leto.

Šumper (bere): *rtice iz življenja in trpljenja svetega očeta papeža Pija IX.

sestavil in družnikom sv. Mohora za Večernice podal Janez Ev. Marinič. (govori)

Bravo, dekan!

Marinič: ~~hmm~~ Ne naprej pogledj!

Šumper (bere): Ljubi bralci! Lansko leto ste sprejeli od družbe sv. Mohora lepe bukvice: "Bučelarček", ktere je spisal moj duhovni sosed J. Šumper v Škočidolu v ta namen, da bi za ljubo imeli in lepo redili ljube bučelice.....(govori) Toraj tu si se tudi mene spomnil. Prav lepa ti hvale, Janez Evangelist- Pisavo imaš pa tako, da te lahko vai kaligrafi zavičajo zanjo. Posebno tejnicijske, sploh vse! ~~hmm~~ Prihodnje leto tedaj!

Marinič: To, upam, bo snov za naše ljudi, kakor je bil tvoj "Višarski roman".

Šumper: Ne mah je bila knjižica razprodana.

Marinič: Vidiš! Meni ~~pa~~ leži ~~knjiga~~ učna knjiga katoliške moralne teologije še vedno v rokopisu, nenatisnjena pri ordinarijatu. Jaz pa potrebujem denar.

Šumper: Ko ravno govoriš o denarju, ne ~~ameri~~, da te ~~upam~~ nekaj vprašati, pa ne zameri.

Marinič: ~~hmm~~ Kaj?

Šumper: Samo, da mi ne boš zameril, ali pa nazadnje me še tožil, ko sloviš kot tak strašen jurist, da se te vse boji, ~~pa~~ celo sodniki.

Marinič: Ali res?

Šumper: Fajmani te opravljajo.

Marinič: To ni nič novega. Pri spovedi pa me prosijo odpuščanja. Vse izvem. Kaj previjo?

Šumper: Da si za neki pogreb v Lipi računal štiristo goldinarjev.

Marinič: Saj sem jih res. Umrli gospodar namreč vse življenje ni skoro nikdar ni prišel v cerkev in nikoli ni dal kaj ofra za cerkvena potreba, / ~~pa~~ kaj to vsaj po smrti skupno nekeko poravnal.

Šumper: Imeniten recept! V moji fari je tudi nekaj takih. - Faj pa si napravil to sliko?

Marinič: Mimogrede. Naša fara: Farna cerkev in vse tri podružnice. ~~Če~~ bom kdaj selil od tu, jo dobi Jesenik, cerkveni ključar, ki mi je vedno šel pri vsem najbolj na roko in nikoli ni ugovarjal, kadar sem kaj potreboval za cerkev ali župnišče. - Nekaj naj ti še pokažem. - Zvezdna karta severne nebesne polute. - *Polem grova popledet moje gospodarstvo*

Šumper: Astronomija! Saj zato sem pravzaprav prišel. Krasno si narisal, precizno, kakor tiskano.

Marinič: Center je tečajnica, Polarstern. Na nebu jo poiščeš v jasni noči takole: Veliki voz poznaš.

Šumper: Jasno.

Marinič: S štirimi zvezdami-kolesi in z ojesom treh zvezd. Ako potegneš v mislih skozi zvezdi, ki tvorita zadnji kolesi voza premico in naneseš na strani svetlejšje zvezde približno petkratno njuno razdalje, prideš do precej svetle zvezde, ki tvori skrajno zvezdo ojesa Malega voza, to je tečajnica.

Šumper: Tu je Sirius...

~~Marinič~~

7
Marinič: V Velikem psu.

Sumpar: Alfa.

Marinič: V Kentavru.

Sumpar: Vega.

Marinič: V Liri.

Sumpar: In ne milijone in milijone. Ne pravi David zamanj: Nebesa pričajo o slavi božji.

Marinič: Čudovito je vesolstvo v svoji razsežnosti, ki je človeško pamet ne more do-
umeti. Ali nič manj čudovit ni mali in najmanjši svet, v katerega spadajo
tudi tvoje ljube bučlice. [Vse oznanja slavo stvarnikovo: Grmanje in bliski,
kakor tiha, mesečna noč, kakor pravi Lermontov:

Samoten hodim po deželni cesti
in v temi se mi sveti kamenita pot,
tiha je noč in ravnine šepetajo
k Bogu in zvezda k zvezdi.]

19/1.54

